

werelddeelen

Voel je verbonden

Voor alle makers

Terug naar
de bron

'Afval' is pas afval als
je het zelf verspilt'

Geschenken van
de Schepper

Wereld

6

Terug naar de bron: natuurlijke vezels uit de Filipijnen

14

Verantwoordelijkheid nemen in de keten

Delen

4

Prikbord

10

Wederkerige dankbaarheid

12

'Afval is pas afval als je het zelf verspilt'

22

Samen naar school

Ver weg

18

Dubbelinterview: Rechten van werknemers in Burkina Faso en Nederland

Dichtbij

17

Kids

20

Geschenken van de Schepper

23

Kerstpakkettenactie voor Woord en Daad

... dan zal dat land rusten, een sabbat den HEERE.

Leviticus 25 vers 2b

Rust

'Niet vergeten, wij zorgen voor uw eten.' Dit was een van de slogans die de boeren de afgelopen tijd op hun trekkers hadden vastgemaakt. De boeren probeerden duidelijk te maken dat zij voor het eten van de hele samenleving zorgen. En daar hebben ze gelijk in. Ook de abacoboeren op de Filipijnen dragen hieraan bij. De vezels die zij van het land afhalen kunnen zelfs gebruikt worden voor allerlei producten. Heel belangrijk dus om deze mensen te ondersteunen.

Tegelijk lezen we in de tekst het gebod om het land na zes jaar rust te geven. Waarom is dat? Daar zit de boodschap in dat we ook weer niet het maximale uit de aarde moeten halen. Dat we niet alleen maar bezig zijn met geld verdienen en zo de aarde uitputten. In onze tijd zijn we daar helaas volop mee bezig. De boeren zijn jarenlang gestimuleerd om het maximale uit hun land te halen, ten koste van de natuur. Maar zijn we daarbij niet vergeten dat het ook belangrijk is om voor de schepping te zorgen? En voor onze ziel? Precies daar is rust voor nodig. Het land heeft rust nodig, maar ook wijzelf hebben rust nodig.

Achter dit gebod dat de Heere aan Israël geeft, klopt een goed hart. Er zit zorg voor de schepping in, zorg voor onze ziel en het verwijst zelfs naar de eeuwige sabbatsrust in Gods Koninkrijk. Daar zal de leeg getrokken schepping hersteld en vernieuwd worden. In de tussentijd is het wezenlijk om goed voor de natuur te zorgen.

Als we geen rust inbouwen in de economie, gaat er veel verloren.

Ds. M.P.D. Barth
Achterveld

Makers door de ogen van dé Maker

De trots waarmee de vrouwen me hun manden en matten lieten zien, ben ik nooit vergeten. Ze zaten daar, op de grond van de jutefabriek in Bangladesh. Ik had al even stil staan kijken hoe hun bruine smalle vingers met een vlugheid die mijn ogen niet konden bijhouden de manden en matten in elkaar vlochten. Een andere groep was vooral bezig met de afwerking en naaide met een dunne naald met garen het label aan de mand.

Kunstenaars! Die ik bewonderde. Waarschijnlijk lazen ze die bewondering van mijn gezicht af. Lachend duwde een vrouw haar mand in mijn handen. Ik bekeek het van alle kanten. Handwerk, waar veel liefde in zit. Hoeveel producten liggen er niet in de winkels van Nederland waar we als klanten bijna achteloos aan voorbijlopen? In gedachten zie ik mezelf door een winkel lopen, de mand oppakken, het prijskaartje scannen en dan maar weer terugleggen in het schap.

Eigenlijk zou elke klant de kunstenaar achter het product moeten zien en spreken. Dat is lastig te organiseren, maar laten we dan op z'n minst werken aan bewustwording en zorgen dat er een eerlijke prijs aan het product hangt.

Onze Maker heeft iedere maker een uniek talent gegeven. Als we door de ogen van onze Schepper naar de producten in de winkel kijken, krijgen ze andere waarde en mag dat ons wat kosten.

Lang niet bij alle producten is helder wie de maker is. Maar sinds mijn bezoek aan de fabriek in Bangladesh bekijk ik woondecoratiewinkels met andere ogen. Mijn nieuwsgierigheid naar de makers achter de producten is gegroeid.

Wie weet groeit uw nieuwsgierigheid ook na het lezen van deze Werelddelen!

Colofon

Werelddelen is een gratis kwartaaluitgave van Woord en Daad voor belangstellenden.

In een gebroken wereld, getekend door armoede en onrecht, streeft Woord en Daad naar zichtbare tekenen van Gods komend Koninkrijk. Het Bijbels perspectief op gerechtigheid en barmhartigheid drijft ons om dagelijks bij te dragen aan een duurzame verandering van mensen hier en daar.

Stichting Woord en Daad
Postbus 560, 4200 AN Gorinchem
Spijksedijk 16E, 4207 GN Gorinchem
Tel. 0183-611800
info@woordendaad.nl
www.woordendaad.nl

IBAN NL64 RABO 0385 4870 88
t.n.v. Woord en Daad, Gorinchem

RSIN-nummer: 004275871
KVK-nummer: 41118168

Raad van bestuur
Rina Molenaar MSC,
r.molenaar@woordendaad.nl
Jacob Jan Vreugdenhil,
jj.vreugdenhil@woordendaad.nl

Raad van toezicht
Voorzitter: Ds. G.J. Baan, Mijnsheerenland
Secretaris: Dhr. G.V. den Hartog, Ochten
Overige leden: www.woordendaad.nl/rvt

Redactie van dit nummer
Caroline Holleman, Erika Levering (eindredacteur), Henriët Kessels-Roseboom, Jo-Anne Krijgsman, Marlies Moret-Verwoerd (hoofdredacteur), Rudolf Mulderij,
Externe meelezers: Ria Boerhout, Mettie de Braal.

Ontwerp en realisatie
BladenMakers, Nijkerk

Drukkerij De Groot
Dit magazine is gedrukt op FSC®-gecertificeerd papier.

Oplage
54.000 exemplaren

Wilt u deze post niet meer ontvangen?
Bel ons via 0183-611800.

Werelddelen is bij de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden gratis aan te vragen in braille, grootletter en gesproken vorm. Belangstelling? Bel 0341-56 54 99 of e-mail info@cbb.nl.

Samen naar school

'Vroeger was het moeilijk om aan eten en schoolspullen te komen. Dankzij het sponsorprogramma lukt dit nu wel!'

- Hwanatu (11), Sierra Leone

De scholen zijn weer begonnen! Deze maand voeren we actie om 150 kinderen toegang te geven tot christelijk onderwijs, maaltijden en medische zorg. Grote kans dat u de advertenties en video's van Hwanatu en haar sponsor Charlotte (7) voorbij ziet komen. Bent u al sponsor? Dan willen we u hartelijk bedanken voor uw trouwe steun!

Sportief in de Ardennen

Over zo'n drie weken is het zover! Ons jaarlijkse sportevent Sport for Others vindt D.V. 28 september plaats in de Belgische Ardennen. Ruim 300 deelnemers bereiden zich voor door te trainen voor een van de verschillende uitdagingen. De deelnemers halen dit jaar geld op voor een belangrijk doel: de strijd tegen kindslavernij. Steunt u de deelnemers? Meer informatie en doneren via www.sportforothers.com.

Lekker Duurzaam – Week van de Duurzaamheid

D.V. 7-12 oktober is het de Week van de Duurzaamheid. Bij Woord en Daad een week vol (online) inspiratie om meer te leren over duurzaamheid en bewust leven. We duiken in de wereld van afval. Wat is afval eigenlijk en wie bepaalt dat? Kunnen we er nog iets mee? We nemen u ook mee naar Oeganda, waar we zijn gestart met een nieuw project om met afval geld te verdienen en banen te creëren. En in Koshe, op de enorme vuilnisbelt in Addis Abeba, werken dagelijks kinderen om te overleven. Hoe bied je in die situatie hoop? Niets missen? Meld u aan voor de Lekker Duurzaam-mailing op www.woordendaad.nl/bewustwording.

Geef voor versneld onderwijs

Sara uit Guatemala is een van de jongeren die een kans krijgt waar ze nooit van had durven dromen: in zes jaar tijd rondt ze het basisonderwijs, middelbaar onderwijs én hoger onderwijs af.

Via versneld onderwijs krijgen jongeren vanaf 13 jaar een unieke mogelijkheid. Waar ze eerder nooit of maar deels naar school konden, halen jongeren op een Speed School hun leerachterstand in.

Geef u hun een tweede kans? Lees meer en doneer eenmalig via: www.woordendaad.nl/speedschoolguatemala

'Het is mijn droom om een huis te kunnen kopen op een veilige plek waar geen bendes actief zijn.'

Strijd tegen kinderuitbuiting in Nepal

In de afgelopen 10 jaar hebben we ons onderwijsprogramma in India geleidelijk afgebouwd. Onze partnerorganisaties kunnen namelijk zonder financiële steun uit Nederland verder. Door de jaren heen hebben we dankzij onze achterban veel geld opgehaald voor India. Hiervan hebben we nog niet alles besteed. Het nog openstaande bedrag (zo'n € 200.000,-) gaan we nu inzetten in Nepal, het buurland van India.

In Nepal vindt veel kinderuitbuiting en kinderhandel plaats, óók naar India. Met het beschikbare bedrag kunnen we dit aanpakken. We zetten het geld daarom via onze partnerorganisaties in Nepal in voor preventieve activiteiten, het versterken van grenscontroles tussen India en Nepal en voor de uitwisseling van kennis en expertise tussen organisaties in India en Nepal. Zo kunnen we levens veranderen!

Woord en Daad in Ikea

Wist u dat u onder andere in Ikea het werk van Woord en Daad tegen kunt komen? Let u maar eens op als u langs de woonaccessoires loopt. Een deel van de manden komt uit Bangladesh. De manden zijn gemaakt door jonge vrouwen en worden geleverd door het bedrijf CHP. Via Job Booster Bangladesh trainen we al enkele jaren de nieuwe medewerkers van CHP. De vrouwen verdienen een goed inkomen en hebben sociale zekerheden.

www.woordendaad.nl/jbbangladesh

Meer weten?

Wilt u meer weten over het werk van Woord en Daad? Kijk dan op www.woordendaad.nl.

Volg ons op social media:

‘Abaca kan de levensstandaard van onze mensen verbeteren **en hen uit armoede bevrijden**’

Terug naar de bron: natuurlijke vezels uit de Filipijnen

Misschien staan ze gevlochten tot een mand bij u in de woonkamer. Misschien hingen ze vanmorgen in uw kop thee. Of misschien zijn ze verwerkt in uw auto. Decoratiemateriaal, theezakjes en auto's: het zijn drie voorbeelden van producten waarin abacavezels worden verwerkt. De natuurlijke vezels zijn oersterk én duurzaam. Waar komen die vezels vandaan? En profiteren boeren van de stijgende vraag?

Om antwoorden te vinden op die vragen reizen we naar de Filipijnen. Op de duizenden groene eilanden van deze archipel verbouwen boeren al generaties lang abaca. Wereldwijd is de Filipijnen veruit de grootste producent van deze natuurlijke vezel. Tienduizenden kleinschalige boeren produceerden in 2022 ruim 68.000 ton abaca. Veel meer dan Ecuador, de tweede grootste producent. Dat land produceerde in 2022 37.000 ton abaca.

Wind en regen

Op het eiland Samar, in het oosten van de archipel, maakt de hoogbouw van de hoofdstad plaats voor een groen landschap. Het gezang van vogels vult de lucht. Door de ligging aan de Stille Oceaan wordt het eiland vaak getroffen door een tyfoon. Dat is niet nieuw. Wel gaat een tyfoon steeds vaker gepaard met veel meer regen en hardere windstoten. Daardoor is er ook meer schade aan gewassen. ‘Het duurt dan anderhalf jaar voordat een boer weer abaca kan oogsten,’ vertelt Arnel Astillero, projectmanager van Vezels voor de Toekomst. Met Vezels voor de Toekomst ondersteunen we abacaboeren op Samar en Mindanao.

Op Samar werken we samen met partnerorganisatie AMG. We ondersteunen boeren om hun productie te vergroten en we begeleiden hen bij het starten van een coöperatie: INOSA. Als coöperatie werken de boeren samen. Ze kweken bijvoorbeeld stekjes van abacaplanten, die ze onder de leden verdelen. Jun Cortez, voorzitter van coöperatie INOSA, merkt dat het klimaat verandert. ‘Er is geen normaal regenseizoen meer en er is geen normale zomer meer. Dat heeft effect op de planten,’ vertelt hij.

Extremer weer is een risico voor de boeren. De abacateelt draagt bij aan het beperken van de invloed van extremer weer. ‘Abaca heeft diepe wortels,’ legt Arnel uit. ‘Die wortels houden de grond vast en voorkomen erosie. Daarom wordt abaca vaak op hellingen verbouwd.’

Ontbossing

Daarnaast gaat abacateelt ontbossing tegen. Op Mindanao, het tweede grootste eiland van de Filipijnen, worden in hoog tempo grote stukken bos gekapt. De bewoners in de bergen, die samen tienduizenden hectare grond bezitten, verdienen hier geld mee. Door hun een alternatief inkomen te bieden en hen te informeren over de risico's van ontbossing, dragen we bij aan behoud van de schepping. ‘We werken samen met deze gemeenschappen en we proberen hen te

‘Abaca heeft diepe wortels die de grond vasthouden en erosie voorkomen.’

overtuigen om abaca te verbouwen. Abaca groeit juist in de schaduw van andere bomen,’ vertelt Arnel.

Inkomen

‘De vraag naar abacavezels is groter dan het aanbod. Volgens verschillende overheidsinstanties hebben we een productietekort,’ aldus Arnel. Toch vertaalt zich dat niet in een hoger inkomen voor de abacaboer.

Het terrein van coöperatie INOSA.

Abacavezels hangen te drogen bij coöperatie INOSA.

De boeren werken samen bij het stekken van de abacaplanten.

De meeste boeren zijn voor 60 procent van hun inkomen afhankelijk van abaca. Gemiddeld verdienen ze zo'n 100.000 peso's (1.590 euro) per jaar. Dat is net onder het Filipijnse minimumloon. 'De boeren kunnen geen hogere prijs afdwingen, omdat maar zes bedrijven op de Filipijnen abaca verwerken. Zij hebben de markt in handen.' Het project *Vezels voor de Toekomst* zet op verschillende manieren in op een hoger inkomen voor boeren. Via samenwerking met het bedrijf Kennemer willen we kleinschalige boeren een andere optie bieden. Kennemer koopt en exporteert de vezels. 'Ik verwacht dat wanneer één grote opkoper een hogere prijs biedt, dat effect zal hebben op de hele sector,' vertelt Arnel. Dat biedt kansen voor Filipijnse boeren.

'Abaca is een goede vervanger van plastics.'

Ook ondersteunen we boeren om hun productiviteit en kwaliteit te verbeteren. De gemiddelde oogst per hectare is in Ecuador en Costa Rica, de tweede en derde grootste producent van abaca, zo'n vier keer hoger dan op de Filipijnen. Via training en coaching leren boeren hun oogst vergroten.

Kwaliteit en export

De kwaliteit van de vezels bepaalt de prijs. Veel kleinschalige boeren verwerken abaca met de hand. Nadat ze de stam gekapt hebben, snijden ze de stam in repen. Vervolgens trekken ze die repen in lange, dunne vezels. Eén boer kan op die manier zo'n 10 kilo vezels per dag produceren. Eén machine kan 100 kilo vezels per dag produceren. Die vezels hebben ook een hogere kwaliteit en dus een hogere prijs. Als boeren samenwerken in coöperaties kunnen ze gezamenlijk investeren in een machine.

De vraag naar de vezels blijft naar verwachting stijgen. Die worden ingezet als duurzaam en sterk alternatief voor glasvezels in de auto-industrie, als vervanger van plastic in theezakjes, of gevlochten tot een mand als decoratie. 'Ik heb geen moment getwijfeld om aan het programma bij te dragen,' vertelt Jun. De voorzitter van de coöperatie op Samar wijst op de dubbele winst van abaca: 'Abaca is een goede vervanger van plastics. Daarmee kunnen we een bijdrage leveren aan bescherming van de natuur. En abaca kan de levensstandaard van onze mensen verbeteren en hen uit armoede bevrijden.'

Lees meer over *Vezels voor de Toekomst* op www.woordendaad.nl/vezelrijk

Recht uit het hart

Naam | Jun Cortez
Functie | Voorzitter van coöperatie INOSA
Woonplaats | Barangay Rizal, Oost-Samar, Filipijnen

Hoe belangrijk is abaca voor de leden van de coöperatie?

'Veel families hier in de omgeving zijn al generaties lang boer. Het raakt me dat hun economische situatie niet is veranderd. Ze blijven arm. Die armoede wordt van generatie op generatie doorgegeven. Ik geloof dat abaca dat kan veranderen.'

Waarom bent u lid geworden van de coöperatie?

'Mijn eigen leven is stabiel. Ik dacht vooral aan de boeren in armoede. De gedachte om hen te steunen zat in mijn hoofd en voelde ik in mijn hart. Dat motiveerde me om lid te worden.'

Hoe kunt u als voorzitter van de coöperatie de boeren steunen?

'Ik weet dat ik kan bijdragen door boeren te ondersteunen en

activiteiten te organiseren. Ik kan de leden van de coöperatie ervan overtuigen dat iedere boer zijn aandeel moet leveren.'

Hoe is de coöperatie gestart?

'Ik ben dankbaar voor de vrijheid die we als groep kregen om onze eigen keuzes te maken. AMG (partnerorganisatie, red.) legde ons niets op. Ze liet toe dat de meerderheid van de leden een keuze maakte. Zo konden we onze eigen missie en visie vormgeven. De tekst is in het Engels, maar er staan ook Tagalog woorden in. We hebben besloten die woorden niet te veranderen, omdat ze recht uit het hart van onze leden kwamen.'

Scan de QR-code en bekijk het interview met Jun Cortez.

Andresa (links) in gesprek.

Uitdagingen!

Andresa C. Companado woont samen met haar gezin in Sitio Paglusngan, een dorp in het zuidoosten van Mindanao. Ze verbouwt abaca, kokosnoten, bananen, rijst, maïs en cacao. Abaca en kokosnoten zijn haar belangrijkste gewassen. Financieel had het gezin het niet breed. De abacateelt leverde ook niet veel op. 'Ik had te weinig geld om meer abaca te planten en te weinig kennis om abaca echt productief te verbouwen.'

Via *Vezels voor de Toekomst* volgde Andresa trainingen en kon ze meer abaca planten. Maar toen werden de planten getroffen door een ziekte, die de helft van de abaca infecteerde. 'Dat is een grote uitdaging, maar positief is dat we geleerd hebben hoe we hiermee om moeten gaan.'

'Ik leerde ook dat we abaca niet te dicht op elkaar en niet te dicht bij andere gewassen moeten planten,' vertelt ze. Met die kennis verbetert de opbrengst en is de abaca gezonder. Andresa is optimistisch: 'Ik zie dat mijn bedrijf en mijn leven verbeteren dankzij de abaca.'

WEDERKERIGE DANKBAARHEID

Het aantal nalatenschappen stijgt. Meer dan 50 procent van alle 55-plussers heeft een testament. Daarnaast draagt zo'n 3 procent van de huishoudens in Nederland bij via een periodieke schenking (Geven in Nederland, 2024). Reclamespots spelen in op deze trend. Woord en Daad publiceert nauwelijks advertenties over dit thema. Een bewuste keuze. Want kwetsbare onderwerpen vragen oprechte betrokkenheid.

Het nadenken over je nalatenschap is een kwetsbaar onderwerp. Waarom vraagt Woord en Daad hier aandacht voor?

'Het is begrijpelijk dat je niet direct aan Woord en Daad denkt als je een nalatenschap vastlegt. Tegelijkertijd zijn we betrokken op onze achterban. We willen hen de mogelijkheid bieden om bij te dragen aan de levens van de meest kwetsbaren wereldwijd, ook via nalaten. Uit ervaring weet ik dat het geld bij Woord en Daad goed besteed wordt en je hiermee daadwerkelijk een verschil maakt in de levens van onze naasten ver weg.'

Welke keuzemogelijkheden hebben mensen in het vastleggen van een nalatenschap of het doen van een schenking?

'Er zijn meerdere mogelijkheden. Meestal wordt aan Woord en Daad algemeen geschonken. Dat is prachtig, want daar klinkt veel vertrouwen in door: mensen geven ons het mandaat om het geld te besteden waar dit het hardst nodig is. De andere optie is een vrije keuze: in overleg kiezen mensen een bestemming die hen aanspreekt. Op deze manier zoeken we de verbinding tussen de wensen van donoren en onze programma's.'

Waarom is het waardevol om Woord en Daad op te nemen in je testament?

'Deze giften kunnen we heel waardevol besteden, zoals we deden in Shalla, Ethiopië. Volwassenen en kinderen stierven door het drinken van vervuild water. Hier konden we een project realiseren, mede omdat we uit nalatenschappen een bedrag vrij mochten inzetten als startkapitaal. Inmiddels wordt het

project afgerond en hebben tienduizenden mensen toegang tot schoon drinkwater. Op deze manier kan je betekenis geven aan het leven van mensen die in de meest moeilijke omstandigheden leven. Armoede, uitbuiting en kwetsbaarheid zijn de realiteit van hun leven.'

Wat doet het met mensen hier in Nederland als ze Woord en Daad opnemen in hun testament of een schenking doen?

'Tijdens gesprekken geven mensen aan dat ze dankbaar zijn dat ze mogen delen van hetgeen ze zelf van God hebben ontvangen. Ze zijn oprecht betrokken op hun medemens en van daaruit dragen ze bij. Dat vind ik hartverwarmend. En het is een wederkerige dankbaarheid: delen van je eigen overvloed met anderen maakt mensen zelf ook dankbaar.'

Wat zou je mensen willen adviseren als ze nadenken over schenken en nalaten?

'Of het om een nalatenschap, schenking of ander soort gift gaat: we zijn dankbaar voor elke vorm van steun! Met elkaar kunnen we van betekenis zijn. Neem gerust contact met mij op. Ik vind het waardevol om hier met u over door te praten en mee te denken.'

Gerwin van Muijlwijk

Relatiebeheerder
particulieren

'Het is een wederkerige dankbaarheid: delen van je eigen overvloed met anderen **maakt mensen zelf ook dankbaar.**'

Vraag vrijblijvend een oriënterend gesprek aan

g.vanmijlwijk@woordendaad.nl
0183 611 800

'Afval is pas afval als je het zelf verspilt'

Alle Oegandezen samen produceren dagelijks in totaal zo'n 600 ton plastic. Slechts 6 procent van het afval wordt ingezameld. De rest wordt verbrand of gedumpt langs de weg, met alle gezondheidsrisico's van dien. Een onhoudbare situatie, vond Adam Kakooza. Met zijn bedrijf Innoveight Hub Uganda composteert hij etensresten en menselijke uitwerpselen, waardoor er biologische compost ontstaat die boeren gebruiken op hun akkers. Zijn motto? 'Waste is only waste when you waste it', vertaald: Afval is pas afval als je het zelf verspilt.

Adam groeit op in een arme boerenfamilie, maar kiest als tiener een ander pad. Hij wordt journalist en reist de hele wereld over als documentairemaker. In Duitsland ziet hij voor het eerst een composttoilet. Het brengt hem op het idee om het afvalprobleem in zijn land aan te pakken.

Adam: 'Ik besloot deze toiletten in Oeganda te introduceren en richtte mijn bedrijf Innoveight Hub Uganda op. We plaatsen composttoiletten in de dichtbevolkte sloppenwijken van Kampala. Ook verhuren we toiletten tijdens evenementen en we hebben een franchisemodel voor publieke toiletten.'

Verandering

Zijn bedrijf brengt een grote verandering teweeg in de gemeenschap. 'Voorheen deden sommige mensen hun behoefte in een plastic zak die ze vervolgens op straat achterlieten. Als het dan regende, spoelde de ontlasting de huizen binnen. Veel

mensen werden hierdoor ziek, een deel overleed zelfs door besmetting. Anderen hadden wel een toilet, maar hiervoor moesten ze 's nachts hun huis uit. Vrouwen en meisjes liepen dan het gevaar om aangevalen en soms zelfs verkracht te worden door bendes.'

'Door het geld dat de vrouwen verdienen, kunnen hun kinderen naar school.'

De composttoiletten zorgen ook voor werkgelegenheid. 'Sommige toiletten plaatsen we op drukke plekken, bijvoorbeeld bij de standplaats van fietstaxi's of bij een lokale markt. Om deze toiletten te gebruiken, moet je een klein bedrag betalen. We vragen alleenstaande moeders om de toiletten te beheren. Aan het begin betalen zij een klein bedrag, maar dit verdienen ze terug door water en zeep aan te bieden waarmee de gebruikers hun

handen kunnen wassen. Door het geld dat de vrouwen verdienen, kunnen hun kinderen naar school en staat er eten op tafel.'

Masker en handschoenen

Het composteren van menselijke uitwerpselen is een oplossing om de voedselkringloop te dichtten. De uitwerpselen bevatten namelijk bruikbare voedingsstoffen, zoals fosfaat, stikstof en kali. Tegelijkertijd is het composteren niet zonder gevaar. Adam: 'Tijdens het composteren dragen we een masker en handschoenen. Dit beschermt ons tegen gevaarlijke stoffen die ziektes kunnen veroorzaken. Ook bedekken we de uitwerpselen met zaagsel, koffieschillen en gras. Dit zorgt voor een prettige geur en jaagt de vliegen weg. Hierna brengen we de biologische compost naar de boeren.'

Toenemende oogst

Inmiddels zijn tien groepen van elk vijftientig boeren aangesloten. Zij zien hun oogst toenemen, vertelt Adam. 'De biologische compost zorgt ervoor dat de

De boeren oogsten hun gewas.

Adam Kakooza

bananenooft met 40 procent is toegenomen. De oogst van koffiebonen is toegenomen met 30 procent. Onze compost werkt goed bij alle groenten en blijft zes maanden in de grond. Hierdoor dalen de productiekosten. Steeds meer boeren vragen naar onze biologische compost.'

Uitbreiden

Binnenkort hoopt Adam met de hulp van Job Booster uit te breiden naar het noorden van Oeganda. Maar liefst twee derde van de jongeren in deze regio heeft een kwetsbare baan. Adam: 'Mensen uit kleinere dorpen trekken naar steden als Lira, Gulu en Soroti. Hierdoor ontstaan nieuwe sloppenwijken en neemt de hoeveelheid afval toe. Uiteindelijk is het mijn droom om via Innoveight Hub Uganda meer jongeren een baan te bieden. Ook zou ik willen uitbreiden naar het zuid-westen van Oeganda en naar landen waar geen toezicht is op afval, zoals Democratische Republiek Congo, Benin, Malawi, Zambia en Zimbabwe.'

Helpt u mee?

Minder afval op straat en meer waardig werk voor jongeren. Met die twee doelstellingen gaan we de

komende jaren aan de slag. Draagt u bij aan Job Booster Oeganda, zodat 'de parel van Afrika' haar glans niet verliest? www.woordendaad.nl/jboeganda

Afval(lers)?

Wanneer is iets afval? Wanneer gooien we iets weg? Dat doe je als de waarde ontbreekt. Tegelijkertijd is dat heel persoonlijk; wanneer heeft iets nog waarde voor je?

De waarde van afval wordt schrijnend duidelijk tijdens een van onze bezoeken in Lira. Qua grootte is Lira de tweede stad van Oeganda. In deze stad rijdt een vuilniswagen rond om het afval op te halen. De mensen zijn blij dat dit wordt afgevoerd. Even later staan we op een vuilstortplaats, zo'n tien kilometer verderop. Als de vuilniswagen het terrein nadert, rent een groep mensen naar de plek waar de wagen het vuil gaat storten. Ze zijn op zoek naar eten en naar materialen om te verkopen. Ze zien waarde in het afval.

'In de Bijbel lezen we dat Hij de 'afvallers' opzoekt en verlossing (aan)bod.'

We proberen een gesprek te voeren met deze mensen, maar sommigen schamen zich. Ze zijn de 'afvallers' van de samenleving. Van hun eigenwaarde is nog maar weinig over. De uitspraak 'waste is only waste when you waste it' krijgt hier een nieuwe betekenis. Enerzijds gaat de uitspraak op voor alles wat wij aan spullen en eten afdanken, maar hij geldt ook zeker voor de 'afvallers' van de samenleving. Hoe waardeert u hen?

Jesus geeft ons richting: Hij is gekomen om niet verloren te laten gaan, maar eeuwig leven te geven aan ieder die gelooft. Hoe deed Jezus dat? In de Bijbel lezen we dat Hij de 'afvallers' opzoekt, oog had voor hun moeilijkheden en verlossing (aan)bod. Dat vraagt navolging.

Met ons werk willen wij de 'afvallers' bereiken, hen onderdeel laten zijn van de gemeenschap, hen verantwoordelijkheid laten nemen en hen laten zien dat ze waardevol zijn, voor de mensen én voor God.

Volgt u?

**Verantwoordelijkheid
nemen in de keten:**
'We konden signalen
niet negeren'

Kurkuma is een populaire specerij, ook in Nederlandse keukens. Maar van de prijs die de consument bereid is ervoor te betalen, komt slechts een heel klein deel terecht bij de boer die de kurkuma kweekte. Na vermoedens dat kurkumaboeren in India moeite hebben om het hoofd boven water te houden, deed het bedrijf Nedspice samen met Woord en Daad en Job Booster India onderzoek naar de situatie van de boeren. Wat leverde dat onderzoek op?

Nedspice is een wereldwijd opererende en duurzame producent van kruiden, specerijen en gedroogde groenten. 'De signalen over de financiële situatie van kurkumaboeren vroegen om actie,' aldus Renée van den Elsen, sustainability manager (duurzaamheidsmanager, red.) bij Nedspice. Via het Nedspice Farmers Partnership Program (NFPP) ondersteunt Nedspice boeren in Vietnam en India bij een milieuvriendelijke teelt en duurzame levensvoorziening. Hier doen op dit moment meer dan 5.000 boeren aan mee. Boeren die aan hoge kwaliteitsstandaarden van de EU en Verenigde Staten voldoen verdienen een premumprijs, vindt ook Nedspice. 'We hebben een intrinsieke motivatie om het goede te doen voor de boeren.'

Kees Knulst in gesprek in India.

**'We hebben een intrinsieke
motivatie om het goede te doen
voor de boeren.'**

Kees Knulst, politiek adviseur bij Woord en Daad en betrokken bij dit onderzoek, kent het dilemma waar bedrijven mee te maken hebben. 'Bedrijven die hun verantwoordelijkheid nemen, ondervinden concurrentienadelen door bedrijven die dat niet doen. Recent werd in Europa een richtlijn aangenomen die grote bedrijven verplicht om risico's voor mens en milieu in hun internationale waardeketens te onderzoeken. Organisaties als Woord en Daad, maar ook verschillende bedrijven pleiten al jaren voor die wetgeving.'

Leefbaar inkomen

Eind 2023 presenteerde Job Booster India de conclusies van het onderzoek, waarvoor 400 boeren werden geïnterviewd. De hoofdconclusie bevestigde de signalen. Een groot deel van de boeren verdient een stuk minder dan het leefbaar inkomen. 'Hoe kleinschaliger de boeren werken, hoe kwetsbaarder ze zijn,' verduidelijkt Kees.

Het leefbaar inkomen geeft weer hoeveel inkomen een huishouden in een regio nodig heeft om fatsoenlijk te kunnen leven. 'Leefbaar inkomen is een lens om naar andere mensenrechtenschendingen te kijken,' vertelt Renée van Nedspice. Zonder leefbaar inkomen is het risico op kinderarbeid en genderongelijkheid groter. Tegelijk werkt leefbaar inkomen door in het boerenbedrijf. De kinderen van boeren met een laag inkomen kiezen vaak voor een ander gewas of een ander beroep. Zowel boeren als hun afnemers zijn er bij gebaat

dat de teelt aantrekkelijk blijft en er voor iedereen in de keten een goed inkomen te verdienen is. Ook het milieu ondervindt schade. Renée: 'Een te laag inkomen duwt boeren vaak in een niet duurzame manier van werken.' De boeren gebruiken veel kunstmatige middelen om de opbrengst zo hoog mogelijk te houden. Daardoor daalt de bodemkwaliteit en moeten boeren steeds meer middelen gebruiken om hun opbrengst vast te houden. Die ontwikkelingen werken door in de keten en vormen in de toekomst een risico voor de leveringszekerheid van gewassen.

'Bedrijven moeten niet alleen naar de prijs kijken.'

Verantwoordelijkheid nemen

De conclusie en de gevolgen daarvan zijn duidelijk, maar wat kan een bedrijf als Nedspice doen om het inkomen van boeren te verbeteren? 'Hier ligt de rol voor maatschappelijke organisaties zoals Woord en Daad,' vertelt Kees. Vanuit de ervaring met agrarische projecten ondersteunt Woord en Daad de boeren in India. 'We versterken de positie van boeren door trainingen te geven om de teelt te optimaliseren en hun bedrijfsvoering te verbeteren.' Dat sluit ook aan op andere trainingen die Nedspice aanbiedt.

De komende jaren werken Woord en Daad, Nedspice en Fuchs Gruppe (de grootste specerijenfabrikant van Europa, red.) samen om het inkomen van kurkumaboeren te verbeteren. Een leefbaar inkomen biedt boeren in India perspectief en draagt bij aan een lager risico op onder andere kinderarbeid. 'Bedrijven moeten niet alleen naar de prijs kijken. Het risico bestaat dat alle vragen over duurzaamheid alleen maar verder de keten ingeduwd worden, maar dat niemand ervoor wil betalen,' sluit Renée af. 'Daarom zijn we blij met Fuchs Gruppe, die als de volgende schakel in de keten verantwoordelijkheid wil nemen. Dat zouden meer bedrijven mogen doen.'

Vinay is kurkumaboer:

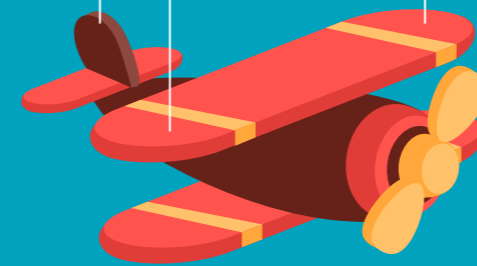
'Ik wil mijn kinderen een toekomst bieden'

Mijn naam is Vinay. Samen met mijn vrouw, onze twee kinderen en mijn ouders woon ik in Gopavaram, een klein dorp in Andhra Pradesh, India. Net als mijn grootvader en mijn vader ben ik boer. Ik heb 1,4 hectare landbouwgrond. Op het grootste deel groeien bananen. Op ongeveer een halve hectare verbouw ik kurkuma, op de rest van de grond bloemen en groenten. Zo spreid ik het risico over meerdere gewassen.

Ik verkoop mijn oogst aan tussenhandelaren. Maandelijks heb ik een omzet van 578 euro. Een groot deel hiervan besteed ik aan de materialen en zaden voor het volgende seizoen. Voor onverwachte kosten leen ik bij lokale geldschietters, tegen hoge rentes. Van het bedrag dat overblijft moet ik met mijn familie rondkomen. Door heel zuinig te leven lukt het om in ons levensonderhoud te voorzien.

Kurkuma is een gewas waarop we momenteel erg weinig winst maken. Tussenhandelaren betalen lage prijzen. Bestrijdingsmiddelen en kunstmest zijn erg duur. Ook zijn er weinig mogelijkheden op het gebied van financiering, kennisdeling en training. Als ik een nieuw gewas wil gaan verbouwen, zou het helpen als er toegang is tot kennis daarover.

Mijn kinderen zijn het belangrijkste. Goed onderwijs is duur en alleen beschikbaar in de grote steden. Daarom halen veel ouders hun kinderen voortijdig van school. Een extra reden is dat zij, wanneer de kinderen meehelpten op het land, arbeidskosten uitsparen. Ik wil mijn kinderen een toekomst bieden. Ik spaar wat ik kan om ervoor te zorgen dat mijn kinderen wél goed onderwijs kunnen krijgen. Ik hoop dat ze op een dag Engels kunnen leren. Daar kijk ik echt naar uit!

SPEEL'GOED?

Misschien heb jij pas nog wel in een speelgoedwinkel gestaan. Je kijkt je ogen uit door al het mooie speelgoed dat je daar ziet! Wist jij dat heel veel van dit speelgoed niet in Nederland wordt gemaakt, maar in grote buitenlandse fabrieken? In veel van deze fabrieken werken kinderen, krijgen mensen heel weinig geld voor hun werk en worden ze slecht behandeld door de baas. 'Uitbuiting' noemen we dat met een moeilijk woord.

Vroeger maakten mensen hun speelgoed heel vaak zelf. Ze gebruikten hiervoor bijvoorbeeld takjes en steentjes die ze buiten vonden. De eerste ballen werden gemaakt van de papyrusplant en werden gevuld met hooi. Ook in de landen waar Woord en Daad werkt zie je vaak dat kinderen de dingen die ze buiten vinden gebruiken om mee te spelen. Zo gebruiken ze bijvoorbeeld doppen van flessen om autootjes te maken. Of spelen ze boter, kaas en eieren met takjes en steentjes.

Ik wil je uitdagen om ook eens je eigen speelgoed of spel te maken! Kijk eens om je heen, wees creatief en bedenk een leuk spel met de dingen die je vindt. Zo weet je zeker dat jouw speelgoed niet uit een fabriek komt waar de makers niet goed worden behandeld en beleef jij dubbel plezier aan jouw spel!

**Groetjes,
Lisette Koolmees**

MAAK JE EIGEN STELTEN

BENODIGDHEDEN

TWEE GROTE BLIKKEN, TWEE LANGE TOUWEN, EEN HAMER EN SPIJKERS

- 1 Vraag je vader of moeder om twee grote, lege blikken.
- 2 Sla met een hamer en spijker aan allebei de kanten van het blik een gat.
- 3 Rijg een lang touw door de gaten heen en knoop dit vast.
- 4 Doe hetzelfde bij het andere blik en jouw stelten zijn klaar voor gebruik!

Eventueel kun je de blikken nog mooi versieren.

Gelukt? Mail voor zaterdag 28 september 2024 een foto naar kids@woordendaad.nl. Vermeld daarbij altijd je naam, adres en leeftijd. Wie weet win je een leuke prijs!

Dubbelinterview

‘Managers die niet zijn afgestudeerd, kennen de kracht van positieve feedback niet’

Romaric Tarpaga

Jan Schreuders

De RMU zet zich sinds september 2023 in voor Job Booster Burkina Faso. Nieuwe leden kunnen hun welkomstcadeau aan Job Booster schenken. Bovendien werken RMU en Woord en Daad samen in het ondersteunen van ondernemers en het geven van juridisch advies en coaching.

Romaric Tarpaga woont in Burkina Faso. Als projectleider van Job Booster helpt hij jongeren in zijn land een onderneming te starten. Romaric: ‘Een groot deel van de werknemers krijgt minder betaald dan het minimumloon.’ Romaric wil hier verandering in brengen.

Wat zijn de belangrijkste rechten die werknemers hebben in Burkina Faso anno 2024?

In Burkina Faso is er een wet ‘waardig werk’. Deze wet stelt het minimumloon op 68 euro per maand. Ook zorgt de wet voor fysieke bescherming op de werkvloer en voor allerlei sociale voorzieningen, zoals een arbeidsongeschiktheidsverzekering en een pensioenuitkering. Helaas ziet de overheid niet toe op de handhaving van deze wet. De fysieke bescherming van werknemers wordt niet gerespecteerd, salarissen worden regelmatig niet betaald en ook socialezekerheidsuitkeringen worden niet of niet op tijd betaald.

Wat gebeurt er als de rechten van een werknemer geschonden worden?

Meestal houden mensen hun mond omdat ze bang zijn hun baan te verliezen. Of ze nemen ontslag. Moedige mensen gaan klagen bij hun vakbond of bij de arbeidsinspectie. Helaas eindigt dit meestal in een ontslagregeling. Een voorbeeld is Issa Barro. Hij werkte bij een distributiecentrum. Na vijf jaar werken verdiende hij nog steeds hetzelfde salaris, terwijl de arbeidswet een verhoging van 2 procent om de twee jaar voorschrijft. Issa besloot een klacht in te dienen bij de arbeidsinspectie, waarna hij werd ontslagen.

Wat betekenen belangenorganisaties voor deze mensen?

Belangenorganisaties kunnen werknemers in slechte omstandigheden niet echt helpen. Ze geven alleen advies hoe ze om

kunnen gaan met een situatie, maar de problemen tussen werkgevers en werknemers oplossen, kunnen ze niet. Gelukkig zijn er vakbonden, advocaten en een arbeidsinspectie die deze mensen wel bijstaan. Belangenorganisaties laten hun stem horen: ze protesteren tegen slechte arbeidsomstandigheden en tegen alle vormen van kinderarbeid en dwangarbeid. Met elkaar komen ze op voor de rechten van werknemers.

Er zijn verschillende manieren om mensen te belonen voor hun werk, zoals positieve feedback. Is hier op de werkvloer aandacht voor?

Er zijn goede, betrouwbare organisaties met vooruitstrevende leiders die hier oog voor hebben. Ze geven complimenten en positieve feedback. Managers die niet zijn afgestudeerd, kennen de kracht van positieve feedback niet. In hun ogen wordt de werknemer betaald om zijn werk te doen. Als het werk goed wordt uitgevoerd vinden ze dit normaal.

Als u de overheid een aanbeveling mag doen voor betere arbeidsomstandigheden, wat zou die aanbeveling dan zijn?

Werkgevers moeten zich houden aan de arbeidsvoorwaarden voor werknemers. De overheid moet hier streng op controleren. Daarnaast moet artikel 74 aangepast worden. Hier staat dat een werkgever die een werknemer ten onrechte slaat, maximaal 18 maanden salaris moet uitbetalen. Deze straf moet worden verhoogd.

Jan Schreuders werkt als Manager Dienstverlening bij de Reformatorische Maatschappelijke Unie. Samen met zijn collega's komt hij op voor de belangen van werknemers, werkgevers en zelfstandigen.

Wat zijn de belangrijkste rechten die werknemers hebben in Nederland anno 2024?

Mag ik er een paar noemen? Loondoorbetaling bij ziekte, Arbeidstijdenwet, Wet van Minimumloon en het verbod op kinderarbeid. Je denkt er niet meer bij na, maar 120 jaar geleden was het heel normaal dat je als 12-jarige werkte. Er is ook een wet die ik amper durf te noemen: recht op doorbetaalde vakantie. Langdurig werken doet iets met je inzetbaarheid. Het is dus geen luxeproduct om af en toe te herstellen van je werk.

Wat gebeurt er als de rechten van een werknemer geschonden worden?

Dat is wat wij bij de RMU heel vaak meemaken. Dit gaat vaak over ontslagzaken. In eerste instantie proberen we het conflict tussen werkgevers en werknemers op te lossen. Een cruciaal uitgangspunt is dat we niet de rechten van werknemers opofferen. Als laatste redmiddel gaan we naar de rechter. Dit doen we alleen als er geen beweging in de zaak zit en het onrechtvaardig is om deze persoon bij de rechter weg te houden.

Wat vindt u van de salariering in Nederland ten opzichte van het dagelijks leven? Krijgen we ‘te veel’ of ‘te weinig’?

Ik denk dat het heel erg per groep verschilt. We hebben het in Nederland niet slecht, ondanks dat we meer zijn gaan betalen en we minder overhouden. Toch zijn er één miljoen mensen die een blijvende afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Voor die mensen is er een systeem van bijstand, maar dat is een hard leven.

Werknemers kunnen op verschillende manieren beloond worden: salarisverhogingen, bonussen, complimenten, extra vrije dagen etc. Op welke manier kan je werknemers het beste belonen?

Met stip bovenaan: door je werknemers te zien en te laten merken dat je ze waardeert. Laat ze meedenken en meevieren. Uit onderzoek blijkt dat werknemers iets harder gaan werken door een salarisverhoging, maar dat is tijdelijk, want een hoger salaris went.

Op welke manier werken Woord en Daad en de RMU samen? Wat zijn de overeenkomsten tussen beide organisaties?

Het belangrijkste is dat we allebei hetzelfde grondvlak hebben: we willen het christen-zijn handen en voeten geven. Daarnaast hebben we oog voor dezelfde belangen. Met Job Booster in Burkina Faso ondersteunt Woord en Daad mensen bij het vinden van een baan en het opzetten van een onderneming. Dat is precies wat wij ook doen: mensen aan werk helpen.

Als u de overheid een aanbeveling mag doen voor betere arbeidsomstandigheden, wat zou die aanbeveling dan zijn?

Laat werken lonen! Voor mensen die op de armoedegrens zitten, is werken niet lonend. Uitkeringen en subsidies komen te vervallen, waardoor het nettosalaris lager is dan het gezamenlijke inkomen van uitkeringen en subsidies. Er is geen prikkel meer om te gaan werken. Er moet een fundamentele bezinning komen over hoe werken kan lonen.

'Zelfs tussen stoeptegels groeien prachtige plantjes'

Geschenken van de Schepper

Volgens Marlon van den Bos heeft God ons in de schepping meer dan genoeg kruiden en planten gegeven om ons over te verwonderen. 'Zelfs tussen stoeptegels groeien prachtige plantjes met geneeskrachtige werking. Er is overall reden tot verwondering, als je maar genoeg ruimte hebt om het te zien.' Onlangs stond Marlon op de Faire Fair van Woord en Daad.

Marlon heeft een passie voor kruiden, maar ook het onderwijs heeft haar hart. Ze is net afgestudeerd als herborist en deelt met haar bedrijf Kombucha Kefir & Co kennis over kruiden. Daarnaast staat ze één dag in de week voor de klas, bij de kleuters. Wat ze het liefste doet? 'Beide! Ik hou van de dynamiek in de klas, de kinderen om me heen en het aanleren van nieuwe dingen aan hen. Maar het is ook echt mijn missie om mensen meer te leren over wat er allemaal in de natuur voorhanden is. Misschien komt in beide dingen mijn liefde voor het onderwijzen samen.' Samen met haar man en vier kinderen woont Marlon in Goudriaan. De landelijke omgeving biedt het gezin de ruimte om te genieten van al het groen om hen heen. Marlon: 'Dit huis voelt echt als een geschenk, we hebben het gekregen. We hebben nu voldoende ruimte om allerlei kruiden te laten groeien en een grote moestuin te onderhouden. Ik geniet er enorm van.' Niet alleen het groen om het huis heen maakt haar blij, ook de afgescheiden workshopruimte is voor Marlon een heerlijke werkruimte. 'Hier geef ik workshops en het is ook een fijne ruimte om te schrijven.'

Groene genade

De bewondering voor de natuur zat er bij Marlon al vroeg in. 'Groene vingers heb ik echt van mijn ouders meegekregen. Als kind was ik al verwonderd over de natuur - en nog steeds. Er is zoveel moois om ons heen. Zelfs planten, zoals zevenblad, die de meeste mensen zien als het grootste onkruid - en het verspreidt en overwoekert ook wel snel hoor, dat is waar - hebben geneeskracht. In kruiden zitten heel veel stoffen die waardevol zijn voor onze gezondheid, maar die je niet

zo gemakkelijk binnenkrijgt. Belangrijke mineralen en bitterstoffen bijvoorbeeld. Ik noem dat groene genade: een geschenk dat we krijgen van onze Schepper. Hij heeft het zo mooi en compleet gemaakt en ons zoveel gezondheid en geneeskraft gegeven in de schepping. Als je daar oog voor krijgt, gaat er een wereld voor je open.'

Voor Marlon heeft dit alles ook te maken met rentmeesterschap en duurzaam leven. 'Ik probeer producten zo lokaal en biologisch mogelijk te krijgen. Chemische bestrijdingsmiddelen zijn funest voor het bodemleven en voor insecten. Hier in de buurt tap ik melk bij de bioboer, haal ik rauwmelkse kaas bij een biodynamische kaasboerin in een dorp verderop en doe ik veel boodschappen bij Symbiose, een winkel met producten van boeren en tuinders uit Noordeloos en Goudriaan. Ik vind het belangrijk dat producten lokaal en biologisch geconsumeerd worden, want zo hoeft het niet getransporteerd te worden. Daarnaast kan ik op deze manier heel veel verpakkingsvrij kopen. Dat is niet alleen beter voor onze gezondheid vanwege alle microplastics die we anders binnenkrijgen, maar is ook minder belastend voor het milieu. Voor mij is dit een vorm van rentmeesterschap.'

'God heeft het zo gemaakt dat we aan het uiterlijk van een plant al kunnen zien waar het voor gebruikt kan worden.'

Voor iedereen

Marlon heeft door haar opleiding en ervaring veel kennis opgedaan over kruiden, tincturen, combinaties van kruiden, wildplukken en het maken van verschillende toepassingen met alle kruiden die ze kan vinden in de natuur. Marlon: 'Ik vind het belangrijk dat mensen weten dat God de kruiden heeft gemaakt voor onze gezondheid en ons welzijn. Iedereen kan kruiden herkennen en ermee aan de slag gaan. Neem een brandnetel: de grote brandnetel heeft een heel krachtige werking. Je kunt wat topjes in salade of soep doen of er kruidenboter of pesto van maken. Het is ook een goede vervanger voor spinazie.' Om haar kennis te delen biedt Marlon onder andere wildplukwandelingen aan. 'Dan ga ik met groepen de natuur in en leer ik ze planten en kruiden herkennen. Er is dan volop gelegenheid om te leren en

vragen te stellen. In een brandnetelworkshop leer ik mensen hoe ze dit kruid kunnen gebruiken.' Gepassioneerd vertelt Marlon verder: 'Wist je dat veel kruiden en planten al laten zien wat voor doel ze dienen? Gele planten verwijzen heel vaak naar de lever en de gal. De wortel van smeerwortel lijkt een beetje op een bot en heeft ook echt een werking voor botbreuken, blauwe plekken en kneuzingen. Daar maak ik zalven van. Wat denk je van de walnoot? Die lijkt op je hersenen. Dit noem je signatuurleer. Ik verwonder me daar zo over. God heeft het zo gemaakt dat we aan het uiterlijk van een plant al kunnen zien waar het voor gebruikt kan worden.'

Volgens Marlon kan iedereen aan de slag met kruiden en planten. 'Je hoeft geen dure superfoods van ver te laten komen. Kruiden liggen letterlijk voor het oprapen. Het maakt niet uit waar je woont. Maar je moet er wel voor open staan en om je heen kijken! Het is mijn passie om mensen daar meer over te leren.' Marlon besluit: 'Ik vind het leuk om te zien dat onze kinderen het heel vanzelfsprekend vinden om kruiden te gebruiken in ons dagelijks menu. Als we met elkaar theedrinken, plukken zij vaak alvast wat kruiden in de tuin.'

Meer inspiratie van Marlon?

Volg haar op Instagram: @marlon_b_u

Bezoek de website:

www.kombucha-kefir-co.mailchimpsites.com

Samen naar school

'Vroeger was het moeilijk om aan eten en schoolspullen te komen. Dankzij het sponsorprogramma lukt dit nu wel!'

- Hwanatu (11), Sierra Leone

Met uw steun kunnen we meer kinderen zoals Hwanatu een sterke start op school geven. Voor 33 euro per maand krijgt een kind toegang tot christelijk onderwijs, maaltijden en medische zorg.

**SPONSORT U DIT SCHOOLJAAR
OOK EEN KIND?**

[WOORDENDAAD.NL/SPONSOREENKIND](https://woordendaad.nl/sponsoreenkid)

Nog even nadenken?
Vraag gratis een
informatiepakket aan

Kerstpakkettenactie voor Woord en Daad

Al jarenlang verzorgt vrijwilligersgroep Woord en Daad Urk een kerstpakkettenactie. In 2023 leverden de vrijwilligers maar liefst 2400 pakketten af. Willem van Urk (34) vertelt graag het verhaal achter deze actie. 'We hopen en bidden dat het tot zegen mag zijn.'

Willem, getrouwd met Grietje en vader van drie dochters, werkt al ruim 16 jaar bij Visscher Personeel. Daarnaast is hij penningmeester bij Woord en Daad Urk en coördineert hij de kerstpakkettenactie.

Op maat

'We leveren onze kerstpakketten aan een vaste kern van bedrijven,' legt Willem uit. 'Af en toe komt er nog een nieuwe klant bij. Voor ieder bedrijf stellen we een op maat gemaakt pakket samen voor hun personeel. Toen we in 2015 begonnen, verkochten we ongeveer 1200 pakketten en dit is gegroeid naar 2400 pakketten in 2023.'

Eind september of begin oktober brengt Willem de wensen van de opdrachtgevers in kaart. 'Die wensen deel ik met mijn vrouw en nog een paar andere vrijwilligers. Vervolgens stellen we een aantal opties aan de klant voor. Nadat het pakket definitief samengesteld is, begin ik met de inkoop. Hier moeten we de laatste jaren steeds vroeger mee beginnen, omdat de leveranciers anders niet kunnen garanderen dat we de spullen op tijd hebben.'

Muizen

Vanaf eind november komen de spullen binnen. 'Voor het inpakken mogen we een opslagloods van een kotter gebruiken. Door het stijgende aantal pakketten lopen we wel steeds meer tegen ruimtegebrek aan, dus dat vergt een strakke planning.' Het inpakken gebeurt door alle leden van de vrijwilligersgroep en nog een heel aantal andere vrijwilligers. 'Vaak moeten we nog mensen afzeggen, omdat het er anders te veel zijn,' glimlacht de Urker.

Hij herinnert zich nog een grappig voorval. 'We hadden eens een partij pakketten klaarstaan, die na het weekend geleverd moesten worden. Toen we op maandag de pakketten wilden inladen, waren de muizen vast aan de chocolade begonnen... Gelukkig is het allemaal goed gekomen.'

'Uiteindelijk probeer je toch zoveel mogelijk winst te maken voor Woord en Daad. Ik vind het leuk om door slim in te kopen wat extra over te houden.'

Winst

Het geeft hem altijd weer een dankbaar gevoel als het eindresultaat positief is. 'Uiteindelijk probeer je toch zoveel mogelijk winst te maken voor Woord en Daad. Ik vind het leuk om door slim in te kopen wat extra over te houden. Als ik aan leveranciers uitleg waarvoor we het doen, zijn ze vaak bereid om nog eens te kijken naar mogelijke kortingen. Hierdoor kunnen we ook vaak een pakket afleveren dat qua waarde hoger is dan wat de klant er voor betaalt, wat heel positieve reacties oplevert. En verder proberen we het verschil te maken door luxe en tegelijkertijd bruikbare producten te gebruiken.'

'We doen het met het hele comité samen, iedereen draagt zijn steentje bij,' besluit Willem. 'We hopen en bidden elke keer dat het werk tot zegen mag zijn voor onze naasten, die zoveel minder hebben. En boven alles dat het tot uitbreiding van Gods koninkrijk mag zijn.'

Enthousiaste electricien

Efrem Yirga (37) uit Ethiopië is een echte maker. Twee maanden geleden startte hij met een opleiding tot elektricien. Zojuist heeft Efrem's docent uitgelegd hoe de elektriciteit in een badkamer moet worden aangelegd. Met de nijptang in de hand mag Efrem nu zelf aan de slag. Nog even, en dan begint zijn stage bij een installatiebedrijf. Later hoopt Efrem als zelfstandig elektricien opdrachten binnen te halen!

Retouradres: Postbus 560 • 4200 AN Gorinchem

Port Betaald

